

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ
Академічне товариство імені М. Балудянського
(м. Кошице, Словаччина)
Державний університет імені
Яна Кохановського (м. Кельце, Польща)
Вища школа економіки і права імені
проф. Едварда Ліпінського (м. Кельце, Польща)
Тбіліський державний університет імені
Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)
Технічний університет (м. Кошице, Словаччина)
Університет «Petre Andreia» (м. Яси, Румунія)
Університет суспільних наук (м. Лодзь, Польща)
Folkuniversitetet (м. Уппсала, Швеція)

*СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ*

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
X Міжнародної науково-практичної конференції**

06-07 жовтня 2022 року

Частина I

Вінниця 2022

УДК 339.922(477)

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. X Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 06-07 жовтня. 2022 р. Вінниця, 2022. Ч. 1. 204 с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства та регулювання соціальних проблем в сучасних умовах; сучасної парадигми менеджменту та публічно-владної діяльності, фінансовий механізм забезпечення соціально-економічного розвитку країни; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні, практичні аспекти сучасного товарознавства; актуальні проблеми маркетингових технологій в умовах євроінтеграції, перспективи розвитку індустрії гостинності та харчової промисловості; історичні, філософські, соціально-психологічні та правові аспекти державотворчих процесів в умовах глобалізованого суспільства.

Висвітлюються інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції, теоретичні та практичні аспекти розвитку студентського спорту в системі фізичного виховання ЗВО.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії – **Замкова Н. Л.**, д-р філос. наук, професор
Відповідальний секретар – **Мартинова Л. Б.**, д-р екон. наук, доцент

Члени редакційної колегії:

Громова О. Є., д-р екон. наук, доцент, **Іваницька Н. Б.**, д-р філол. наук, професор,
Нікітішин А. О., д-р екон. наук, доцент, **Стопчак М. В.**, д-р іст. наук, професор,
Хачатрян В. В., д-р екон. наук, доцент, **Чорна Н. М.**, д-р іст. наук, професор,
Бондар А. А., канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент, **Добровольська Н. В.**,
канд. пед. наук, доцент, **Кудирко О. М.**, канд. екон. наук, доцент, **Махначова Н. М.**,
канд. екон. наук, доцент, **Терещенко Л. Я.**, канд. філол. наук, доцент, **Тернова А. С.**,
канд. техн. наук, доцент.

Друкується за ухвалою вченої ради Вінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-629-964-5

ЗМІСТ

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА ТА РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Н. М. Богацька, канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	11
І. Ю. Боса, аспірант Хмельницький національний університет МОРФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА».....	23
В. А. Гарбар, канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ КРЕДИТУВАННЯ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ АПК.....	31
Л. П. Давидюк, канд. екон. наук, доцент МІГРАЦІЯ МОЛОДІ: ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ.....	42
О. М. Кульганік, канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ АДАПТАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ БІЗНЕС ПЛАНУВАННЯ РОЗШИРЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	48
О. П. Мельничук, канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ РОЗРОБКА СТРАТЕГІЙ МІЖНАРОДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ ВРАХУВАННЯМ СВІТОВИХ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ.....	57
В. М. Мережко, канд. екон. наук Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	62
Л. В. Осіпова, канд. екон. наук, доцент Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ ТРУДОВА МІГРАЦІЯ З УКРАЇНИ ДО ПОЛЬЩІ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....	67

---

2. Кахович О. О. Р. І. Вотченко. Формування механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств *Економічний простір*. 2017. № 125. С. 173–181.

3. Ковтун Е. О. Формування ефективного механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства *Вісник Хмельницького національного університету* 2020 № 6 С. 285–290.

4. Методологічний базис побудови системи управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємств регіону URL: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/45/8.pdf>.

5. Любич Б. Б. Інноваційне управління на основі показників оцінки стану зовнішньоекономічної діяльності підприємства *Маркетинг і менеджмент інновацій* 2011 № 2 С. 157–163.

УДК 339.924:314.744

Л. В. Осіпова, канд. екон. наук, доцент

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-0959-5309>

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ З УКРАЇНИ ДО ПОЛЬЩІ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

У статті показано роль міграційних процесів у вирішенні проблем сучасного ЄС, уточнено причини трудової міграції з України до Польщі, виявлено переваги та недоліки трудової міграції для економіки обох країн. Проаналізовано зміни міграційної політики Польщі і вплив цих змін на трудову міграцію з України. Проаналізовано вплив повномасштабних військових дій на території України на міграцію з України, в тому числі і до Польщі. Вказано на необхідність покращення політичної та економічної ситуації всередині країни заради збереження людського ресурсу.

Ключові слова: міграція населення, людські ресурси, трудова міграція.

Постановка проблеми. Міграція населення стала однією з ознак ХХ ст. – початку ХХІ ст. Демографічні та соціальні зміни створили потребу в міграційних процесах. Фактично всі країни світу є донорами робочої сили або ж її реципієнтами, чимало країн на ринку праці поєднують обидві функції. Рух людських ресурсів посідає особливе місце в контексті глобалізації. ООН зазначає, що міграція є неминучим та потенційно вигідним компонентом для сучасного жителя кожної країни чи регіону [1, с. 125].

Поглиблення євроінтеграційних процесів на початку ХХІ століття посилили міграційні процеси в ЄС та світі. Внутрішні переміщення та імміграція частково вирішують проблеми пов'язані зі зниженням рівня народжуваності та старінням населення більшості країн ЄС. Країною-донором до ЄС (переважно до Польщі) є Україна. Трудова міграція відіграє роль певного компенсатора низького рівня життя в Україні, який дозволяє трудовим мігрантам пристосуватися до складних соціально-економічних умов. У цьому контексті переміщення населення стають певним способом життя для частини українських громадян, одночасно обумовлюючи демографічні й економічні втрати [2, с. 27].

Населення України активно задіяне у світових міграційних процесах. Трудову міграцію в Україні традиційно вважають економічною проблемою суспільства. В останні роки Україна традиційно входить в перелік держав, з яких щороку виїжджає найбільша кількість людей, так само як і в перелік держав, куди приїжджає найбільша кількість мігрантів з інших країн світу. Поряд з економічною ситуацією, в Україні значним чинником міграцій є географічне розташування держави на перетині головних транспортних коридорів.

За даними державних реєстрів, за десять місяців минулого року із України виїхала рекордна кількість громадян — понад 660 тисяч, які не повернулися додому. Зазначено, що це найбільший показник, починаючи з 2014 року (560 тисяч). За даними сервісу «Опендатабот», до 2014 року із України щороку виїжджало 400 — 500 тисяч громадян. 2015-го кількість помітно скоротилася — до 16,5 тисяч, а тоді з кожним роком поступово зростала. Винятком виявився 2020 рік, коли через пандемію в Україну більше повернулося громадян, аніж виїхало.

Упродовж минулого 2021 року міграція (переважно трудова) знову почала набирати обертів. І, за даними державних реєстрів, ці цифри якраз сягнули позначки понад 600 тисяч осіб. Як стверджують фахівці, здебільшого виїхали із країни трудові мігранти. Рівень економічної міграції безпосередньо залежить від економічного становища країни. За даними Держстату, 2021 року в Україні темп економічного відновлення не перекрив 4% падіння 2020-го [3].

Згідно даних Звіту про міжнародну міграцію (World Migration Report 2022), Україна посідає 8 місце у списку країн, громадяни яких виїжджають на роботу за кордон, із показником 5,5-6 мільйонів осіб. З них більше 1,5 млн українців працювало в Польщі [4].

Основу міграційних потоків в Україні становить трудова міграція, яка стає для громадян дієвим засобом працевлаштування, гарантованого доходу, самореалізації, що загалом сприяє включенню країни до світового ринку праці, формуванню середнього класу та є каталізатором інтеграції до світової спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження міграцій стали актуальними ще з 80-х років ХХ ст. Найчастіше досліджують міграцію як явище лише економічне. Міграції в Україні розпочалися з кінця 90-х рр. ХХ ст. Вивченням процесів трудової міграції, в тому числі нелегальної, методів дослідження міграційних процесів в цілому, процесів урбанізації та мобільності населення, дослідженням основних напрямків і заходів державного регулювання цих процесів займалися і висвітлювали у своїх дослідженнях С. І. Бандур, О. Л. Бугрової, О. Вишневської, О. М. Гладун, І. Гнибіденка, В. Джамана, Є. В. Дроня, В. Г. Заньковського, К. Іглицької, І. С. Кизими, А. Кирчіва, О. М. Коржик, В. Г. Кравченка, Е. М. Лібанової, О. А. Малиновської, Т. П. Петрової, О. Позняка, С. О. Полковниченка, І. Прибиткової, М. Д. Романюка, О. Хомри, С. Б. Чеховича, Н. Шульги та зарубіжних вчених М. І. Абелла, С. К. Бондирева, В. О. Іонцева, Д. В. Колесова, Д. Массея, Е. П. Плетнева, Л. Л. Рібаковського, О. Старка, Е. Тайлора, Ф. Хьюго Дж. Аньянва, Е. Ерхіджакпор, Дж. Дюран, С. Массей, Р. Зентено, О. Мульска,

І. Бараняк, О. Махонюк та О. Мульська, В. Геєць, Е. Лібанова, Т. Васильців, О. Ярошко, Н. Омата та інші. Незважаючи на чималий інтерес з боку науковців проблема трудової міграції не є достатньо дослідженою. Актуальним завданням постає збільшення кількості досліджень, які стосувалися б трудової міграції робочої сили з України як наслідок посилення євроінтеграційних процесів.

Мета статті. Дослідити причини, наслідки та перспективи трудова міграції з України до Польщі.

Виклад основного матеріалу. Значна активізація української імміграції помітна з 2014 року та здебільшого пов'язана з бажанням працювати. Польща є одним з найбільш популярних напрямків для трудової міграції українців. Причин кілька – по-перше, Польща країна-сусід, Польща приваблює українців, як країна з подібною мовою, країна - член Європейського союзу, країна з рівнем життя вищим, аніж в нашій державі, а також умови праці у Польщі відповідають європейським стандартам.

Чинниками активізації міграційних процесів з України до Польщі є істотні диспропорції соціально-економічного розвитку країн. За 2000-2019 рр. чисельність населення в Україні зменшилася на 6,6 млн. осіб (на 13,5 %); для Польщі характерна довша тривалість життя. Якщо відповідний показник в Україні становив у 2019 р. 72,01 року, то в Польщі – 77,9 років. Як наслідок пандемії, уже в 2020 році показники в обох країнах знизились в Польщі він становив – 77,4 років, в Україні показник склав – 68 років. Ринок праці Польщі значно більш спроможний, аніж ринок праці України. У 2000-х роках рівень безробіття у Польщі був вищим ніж в Україні. Ситуація діаметрально змінилася: в 2019 р. рівень безробіття в Україні склав 8,2 %, в 2020 р. - 9,3 %, тоді як в Польщі – 3,3 %, в 2020 р. – 3.1%. Аналогічні показники серед молоді у 2019 р. становили: 15,4 % та 9,9 % відповідно. Розмір середньомісячної заробітної плати у Польщі (1281,3 дол. США) у 2019 р. перевищував відповідний показник для України (374 дол. США) у 3,4 рази, а мінімальної заробітної плати – у 3,0 рази.

Економіка Польщі має вищий рівень цінової стабільності та інфляційної ризикентності, коли індекси споживчих цін коливаються на рівні 1-2 % на рік,

тоді як в Україні коливання споживчих цін у 2015-2019 рр. сягали 7-48 %. Значно поступаються польським й дані щодо ВНД в розрахунку на душу населення. Йдеться про розрив більш ніж у 4 рази [5, с.19].

З кінця 2018 року Польща увійшла в групу розвинутих країн зі стабільною економікою. В пандемію Польща не втратила своїх позицій, єдина країна в ЄС що unikнула кризи і зберегла стан державних фінансів на найкращому рівні в ЄС. Польща створила умови для залучення великих інвестицій. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Польщу (273 млрд. дол.) і субсидій ЄС (120 млрд. дол.) з часу незалежності склали майже 400 млрд. дол.. За цей період ВВП Польщі виріс на 500 млрд. дол. – з 85 млрд. дол. до 855 млрд. дол., в тому числі американських – більше 43 млрд. дол. [6].

Найчастіше причинами для пошуку роботи за кордоном є невдоволення рівнем заробітку чи неможливість знайти роботу в Україні, відсутність відчуття безпеки та невпевненість у завтрашньому дні що загострилось з початком повномасштабних військових дій на території України, бажання забезпечити краще майбутнє своїм дітям.

Середня номінальна зарплата в Україні у минулому 2021 році підвищилася, проте реальні заробітки працівників не збільшилися, враховуючи рівень інфляції. В жовтні минулого року споживча інфляція вперше перейшла двозначну позначку, перевищила прогноз Нацбанку і складала 10,9%. Цього року Світовий банк погіршив прогноз економічного зростання країн світу. Отже, прогнозуючи зростання середньої номінальної заробітної плати згідно тенденцій останніх років, можна передбачити, що реальна заробітна плата українців якщо й збільшиться, то несуттєво.

За кордоном трудові мігранти можуть розраховувати на заробіток, переважно більший, ніж в Україні. Крім того, важливою передумовою збільшення кількості трудових мігрантів є те, що закордонні роботодавці зацікавленні у залученні українських трудових кадрів у свої компанії. У Польщі задля утримання іноземних працівників, родини яких залишилися в Україні, компанії-роботодавці сприяють об'єднанню родин. Є практики того, що компанії-роботодавці допомагають у працевлаштуванні та влаштуванні та навчання членам родин своїх іноземних працівників [4].

Україна займає особливе місце у стратегічних пріоритетах міграційної політики Польщі. В 2021 році, внаслідок активної міграційної політики Польщі, посилення економічних диспропорцій та загальної дестабілізації в Україні, у Польщі працювало майже 1,5 млн. українців і навчалося орієнтовно 50 тис. українських студентів. орієнтовно 600 тис. українців офіційно платило податки до Фонду соцстрахування, а решта працювало на трудових договорах і податків не платили [7].

Офіційними даними про точну кількість українських громадян у Польщі не володіє жодна зі сторін, оскільки існує проблема великої частки нелегальних мігрантів, легальних мігрантів, які не реєструються в офіційних міграційних органах, та осіб, які займаються «човниковим» бізнесом без постійного працевлаштування у Польщі.

Як правило, українці у Польщі працюють в аграрному секторі, сфері послуг, промисловості, готельно-ресторанному бізнесі, де рівень зарплат не дуже високий. Цей сегмент не дуже привабливий для польського працівника. Мінімальна годинна ставка праці в Польщі у 2019 році (14,7 злотих, що відповідає 3,3 євро, брутто) все ще була значно нижчою порівняно з країнами Західної Європи, наприклад, Німеччиною (9,2 євро брутто). Уряд Польщі з 1 січня 2021 року також збільшив на 1 злоту (7,5 грн.) погодинну оплату праці

Польський уряд підтримує українські сім'ї, які мають дозвіл на проживання в Польщі (карту побиту) з доступом до ринку праці, включивши їх до низки сімейних програм. З 2019 року українці можуть щомісяця отримувати 500 злотих (близько 3600 грн.) допомоги на кожну дитину в рамках програми "Сім'я 500+". Крім більш високих заробітків, офіційно оформлені та ті що легально перебувають у Польщі українці можуть розраховувати на отримання пільг, компенсацій та пенсійного забезпечення на території Польщі завдяки ратифікованій двома країнами угоді про соціальне забезпечення громадян України, які перебувають у Польщі. Мінімальна пенсія в Польщі вища за українську в 5 разів. У результаті такої політики, за даними Євростату, Польща прийняла найбільшу кількість мігрантів з усіх європейських країн, які не входять до ЄС (724 тис.) [8].

Головною метою еміграції українців до Польщі є тимчасове працевлаштування для покращення власного матеріального становища і підвищення добробуту своєї сім'ї. Українці є найбільш чисельною групою іноземців у Польщі, про що свідчить статистика віз, в'їздів, поселень, роботи або навчання в країні. Понад 90 % іноземних працівників, залучених на короткотермінові роботи, є громадянами України, а у випадку довготермінового працевлаштування – це понад 80 %.

Найбільше за останні 5 років дослідження Нацбанку Польщі підтвердило, що 13% зростання ВВП Польщі забезпечили саме українські трудові мігранти. Відповідно цим даним в 2015 році 80% українців планували своє перебування в Польщі строком до одного року. В 2020 році 52% планувало залишитись на строк більше ніж на три роки. Відповідно соцдослідженням Gremi Personal, біля 15% респондентів планували переїхати в Польщу з сім'ями. Кожен третій (31%) працюючий в Польщі українець має плани безпосередньої інтеграції в Польщі: отримання дозволу на постійне проживання/громадянство, перевіз сім'ї, купівлю нерухомості або ведення бізнесу [8].

Динаміка кількості поданих заяв щодо тимчасового перебування українців у Польщі з 2013 по 2019 роки зростає у понад 15 разів, постійного проживання – у 4,5 рази, а перебування довготермінового резидента ЄС – у 3,6 рази. Хоча, протягом 2013-2019 рр. відсоток задоволених заяв українських громадян щодо отримання дозволу на перебування у Польщі скоротився за усіма типами дозволів (з 92,2 до 78,1 % щодо тимчасового перебування, з 89,8 до 84,7 % щодо постійного проживання і з 72,9 до 61,5 % щодо перебування довготермінового резидента ЄС). Відповідно інформації Управління по питанням іноземців в Польщі, станом на 1 січня 2020 року 214 тис. громадян України отримали посвідчення на перебування в Польщі. В 2019 році ця цифра склала 35600 українців.

Частка українців у загальній чисельності іноземців у Польщі стабілізувалася на рівні близько 25 %. Іншими словами кожен четвертий іноземець у Польщі – громадянин України, що суттєво.

У 2020 р. 87,5 % від загальної чисельності заяв, поданих польськими роботодавцями до відділів праці щодо найму іноземців, припадало безпосередньо на українців.

Польща є основною країною призначення для довготермінових трудових мігрантів, частка яких становить 22,5 % загальної кількості українських трудових мігрантів. У 2018-2020 рр. частка дозволів на роботу, виданих українцям, стабільно знаходилася на рівні 72-73 % і це при тому, що загальна кількість дозволів на довготермінову роботу, які видаються іноземцям, з 2014 р. по 2020 р. стрімко зростала. Якщо у 2014 р. показник становив 43,7 тис. од., то у 2020 р. – 406,5 тис. од. Структура дозволів на працю у Польщі, виданих іноземцям станом на 2020 р. - 72,6 % дозволів припадало на Україну, – Білорусь – 6,7 %, Грузію та Індію – по 2 %. (частки інших країн були мало вагомими) свідчить про значну потребу ринку праці Польщі в Українській робочій силі.

Перша хвиля пандемії та жорсткий локдаун спровокував панічні настрої серед українських трудових мігрантів через інформацію про закриття кордонів та викликав тимчасове повернення на Батьківщину близько 200 тис. українців, то у другу хвилю пандемії – тенденція прямо протилежна.

Кінець літа та осінь 2020 року відзначалися стабільним приростом кількості трудових мігрантів з України. Погіршення економічної ситуації та зростання безробіття в Україні спонукало українців скористатися можливістю перебувати та працювати в Польщі завдяки закону "Антикризовий щит".

Згідно з ним, іноземці могли перебувати в Польщі за робочими візами та за біометричними паспортами в рамках безвізового режиму 30 днів після закінчення пандемії.

Наприкінці 2021 року польський сейм вніс поправки до законів та спростив трудовим мігрантам перебування та працевлаштування у країні. Якщо раніше польські роботодавці відчували ризики у працевлаштуванні українських заробітчан на короткий строк, адже далі їм потрібно було оновлювати дозвіл на роботу та перебування у країні, то нові положення дають більші можливості як для роботодавців, так і для іноземних працівників. Є всі підстави вважати, що

нові положення закону стануть причиною зміни характеру та терміну перебування трудових мігрантів з короткострокового на середньо- та довгостроковий, мотивуватимуть польських роботодавців працевлаштовувати іноземних працівників, а також спричинить активність перебування та працевлаштування у країні [4].

З початку повномасштабних військових дій на території України, станом на 28 квітня 2022, близько 100 тисяч українців влаштувалися на роботу у Польщі. Як повідомляє РАР, такі цифри назвала міністерка сім'ї та соціальної політики Марлена Малонг. Вона нагадала, що уряд схвалив спеціальний закон, щоб спростити українцям доступ до ринку праці, і польській економіці потрібні додаткові працівники. За її словами, українці можуть звернутися до державних служб зайнятості щодо програм навчання, стажування та працевлаштування. З 24 лютого 2022 року українсько-польський кордон перетнули майже 3 мільйони українців - втім, ця цифра охоплює і тих, хто міг транзитом рушити в інші країни Європи. Реальна кількість українців, які залишилися у Польщі, сягає близько 1 млн - така кількість людей отримали ідентифікаційні номери PESEL, які дають доступ до послуг охорони здоров'я, освіти і дозволяють сплачувати податки [9].

Згідно з урядовими прогнозами, до 2030 року Польщі не вистачить близько 4 млн. працівників. І все це на тлі демографічної кризи та старіння населення. Тому очікується все більше соціальних програм для активізації інтеграції українців у Польщі. Так само як і варто чекати на нові законодавчі ініціативи, що спрощують і прискорюють такий доступ [8].

Трудова міграція українців спричинена, передусім, намаганням заробити більше грошей у якомога коротший термін і обирають вони Польщу – країну де міграційна політика найбільш сприятлива.

Також українці виїжджають на роботу і до інших країн близького зарубіжжя – Чехія, Словаччина, Угорщина, країни Балтії. Але у них кількість населення в рази менша, ніж у Польщі, відповідно, вони приймають і менше робітників.

Тому лідером із прийому українських трудових мігрантів 2022-го так і залишається Польща. В інші країни українці теж їдуть, але можливості саме трудової міграції обмежені міграційною політикою цих країн.

Міграція має позитивний вплив, адже виїзд за кордон дозволяє людям, які не можуть знайти себе у трудових відносинах в Україні, заробляти гроші. Це рятує їх від негативних наслідків нинішньої соціально-економічної ситуації, яка існує в країні. Для самої економіки трудова міграція, як явище, приносить додаткові грошові вливання, але водночас і обмежує вільний трудовий ресурс.

Головна проблема міграції не в масштабах, а у структурі міграційних потоків. В останні роки серед трудових мігрантів зростає частка кваліфікованих працівників. Відповідно, підприємці в Україні стикаються з проблемою набору працівників, які мають відповідну кваліфікацію. Є нестача працівників за окремими спеціальностями. Якщо ж трудова міграція переходить у постійну форму, це погіршує співвідношення між контингентами, які є виробниками та бенефіціарами системи соціального захисту. Іншими словами, працівникам потрібно годувати більше пенсіонерів. Це не сприяє ефективності зайнятості та посилює навантаження на робітників.

Щоб скоротити трудову міграцію, державі необхідно працювати над покращенням економічної ситуації загалом. Якщо люди зможуть заробити вдома приблизно стільки ж грошей, як у Польщі, їхати кудись просто не буде сенсу. Відновити економіку одномоментно, або за рік-два, практично неможливо. Це тривалий шлях. Але, є й інші фактори, які можуть допомогти частково скоригувати масштаби міграції: Покращення бізнес-клімату може сприяти зменшенню масштабів міграції. Частина людей замість від'їзду може зайнятися підприємницькою діяльністю. Але це можливо лише у разі довіри до влади та впевненості в системі.

Якщо політичну та економічну ситуацію вдасться поліпшити, масштаби короткострокових поїздок можуть навіть зменшитися. В Україні вже сформувався прошарок населення, від 13 до 16%, які залучені до трудової міграції. Більшість українців нікуди їхати не збираються. Крім того, в Україні дуже швидко старіє населення та скорочується його кількість. Але якщо економічна ситуація різко погіршиться, можна чекати на черговий сплеск міграції.

Наразі, нажаль, факторів, які могли б утримати в країні працівників, налаштованих на міграцію немає. Впровадження на початку минулого року урядової ініціативи з реінтеграції працівників в українську економіку, згідно з якою ті, хто повернувся в Україну, можуть отримати від держави 5000 євро на започаткування бізнесу, не дало очікуваних результатів. Тому, якщо ми хочемо, щоб українці працювали вдома, потрібно впроваджувати більш комплексну політику щодо їхнього повернення та розпочати із внутрішньоекономічної ситуації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, причин імміграції українців чимало. Міграція робочої сили з України до Польщі обумовлена значним розривом в соціально-економічному розвитку не на користь нашої держави, геополітичними, соціально-культурними, ринковими та іншими факторами. Україна займає особливе місце у стратегічних пріоритетах міграційної політики Польщі, а українці стали основним джерелом поповнення дефіциту людських ресурсів у польській економіці. Працевлаштування для покращення свого матеріального становища і покращення добробуту сім'ї, а сьогодні це наслідок втечі чималої кількості українських громадян від війни та її наслідків є головними мотивуючими чинниками при прийнятті рішення українцями відносно міграції до ЄС та до Польщі зокрема. Освітня міграція переходить у трудову; трудова – з економічної трансформується в нову форму з бажанням переселення (включно з родиною) до іншої країни без повернення на батьківщину, сьогодні додалась – переселенська, як наслідок бойових дій що йдуть на території України. Залишаються проблеми, пов'язані з низьким рівнем оплати праці українських трудових мігрантів, недостатньою захищеністю їх соціально-трудова прав, обмеженими можливостями кар'єрного зростання. Продовжується, із наростаючими темпами, активна втрата Україною людського ресурсу в найбільш активному віці, тому вкрай необхідно вжити усіх заходів щодо покращення політичної та економічної ситуації всередині країни.

Список використаних джерел:

1. Kravchenko V. G. Tendenciyi trudovoyi migraciyi v Ukrayini *Chasopy`s Ky`yivs `kogo universy`tetu prava* 2012 №2. – S. 125–129.
2. Кіпень В. П. Міграційний потенціал України у соціологічному вимірі. *Соціально-економічні та етнокультурні наслідки міграції для України*: зб. матеріалів наук.-практ. конф. (Київ, 27 вересня 2011 р.) /упоряд. О. А. Малиновська. К. : НІСД, 2011. С. 26-36.
3. Виїхало понад 600 тисяч громадян. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-ukrayiny/vuyihalo-ponad-600-tysyach-gromadyan>
4. Трудова міграція: чи побільшає українських заробітчан у 2022 році. URL: <https://eba.com.ua/trudova-migratsiya-chy-pobilshaye-ukrayinskyh-zarobitchan-u-2022-rotsi/>
5. Хачатрян В. В., Осіпова Л. В. Міграційні процеси в рамках трансакційного співробітництва України та Польщі: реалії та перспективи. Міжнародна науково-практична конференція *«Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії»*. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика». С.18-23.
6. Анатолій Амелін. Наздогнати Польщу. Який план потрібен Україні. URL: <https://nv.ua/ukr/amp/vvp-polshchi-yak-ukrajini-nazdognati-susidnyu-krajinu-ostanni-novini-50071609.html>
7. У Польщі працюють 1,5 мільйони українців. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/news/2021/07/20/676090/>
8. Євген Керіченко. Польський ринок праці для українців. Аналіз та прогноз. URL: https://ampbiz.censor.net/columns/3237079/polskiyi_rynok_truda_dlya_ukraintsev_analiz_i_prognoz
9. 100 тисяч українців влаштувалися на роботу в Польщі за 2 місяці. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/04/28/686374/>

ДЕРЖАВНА ДОПОМОГА МАЛОЗАБЕЗПЕЧЕНИМ СІМ'ЯМ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПРИЗНАЧЕННЯ

В статті висвітлено основні аспекти державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям. Досліджено загальну характеристику державної допомоги малозабезпеченим сім'ям; Проаналізовано особливості надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям в Україні. Визначено порядок призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям.

Ключові слова: *державна допомога, малозабезпечені сім'ї, прожитковий мінімум, матеріальне забезпечення, соціальний захист.*

Постановка проблеми. Соціальна допомога займає важливе місце в системі соціального забезпечення населення України. Практична цінність соціальної допомоги полягає в тому, що кожний громадянин України отримує право на матеріальне забезпечення на рівні не нижчому від прожитковий мінімум, у разі, якщо з незалежних від нього причин його середньомісячний дохід не відповідає встановленому законодавством рівню, і якщо такий громадянин в силу різних обставин не застрахований в системі загальнообов'язкового соціального страхування, або якщо тривалість його страхового стажу не дає йому право на отримання соціальних страхових виплат. Фінансування всіх видів соціальної допомоги здійснюється за рахунок державного та місцевих бюджетів. Це є однією з основних особливостей даної форми соціального забезпечення. Поряд з цим існують й інші специфічні ознаки соціальної допомоги, які відрізняють її від інших форм соціального забезпечення населення України.

Державна соціальна допомогамалозабезпеченим сім'ям призначається і виплачується у грошовій формі. Право на отримання такої допомоги мають малозабезпечені сім'ї, які постійно проживають на території України та мають середньомісячний сукупний дохід нижчий від прожиткового мінімуму для сім'ї.